

laa sig op til en halv Stormagt, medens man i Grunden er en Smaaamand. Det kunde vel ikke være ubødig at gjøre et Forsøg i en anden Retning. Det ærede Medlem mente, at naar man kostede i større Dimensioner paa Forsvaret, kunde det tænkes muligt, at vort Land vilde være et og anset omkring i Europa, og det skulde ogsaa være Veien til, at Staten bedst kunde tænkes at bestaa. Jeg skal dog sammenholde denne Udtalelse med en Udtalelse fra en af de tidligere Behandlinger af den ærede 6te Landsthingsmand for 1ste Kreds (Nagesen). Han udtalte: Skal en lille Nation kunne hævde sin Tilværelse, maa den navnlig hævde sin Stilling paa Kulturlivets Omraade. Der er et Felt, hvor jeg langt snarere tror, at det er muligt for en lille Nation at hævde sin Tilværelse. Kan den gjøre sig anset, værdig til at bestaa og indtage en fornuftig Stilling i Staternes Række, anerkjendende sin Udenhed, men forøvrigt med sine heldige Betingelser for Tilværelsen gjøre sig ordentlig anset og respekteret som Folk og Stat, saa tror jeg, at man ad den Vej lettere sikke sig Landets Bestaaen, end ved stadig væk at koste Millioner og Millioner paa et Forsvar, som dog, naar Alt kommer til Alt, ikke kan have den overveienende Betydning, som det vilde have i en Stormagts Haand. Den ærede 4de Landsthingsmand for 1ste Kreds (Sonquidres) mente, at man i Grunden kun havde Valget imellem at afvæbne og gjøre, hvad man kunde, for at forsvare sig. Jeg tillader mig dog at tro, at der er en Mellemvej. Man behøver ikke at gaa til en absolut Uderlighed i nogen Retning; man kan godt vedligeholde et rimeligt Forsvar, da man nu engang har det, uden disse store Offre, der stadig kræves, og derfor kan man ikke siges at afvæbne eller opgive sin Selvstændighed. Jeg indrømmer, at et Folk, der er levedygtigt og tror sig i Besiddelse af Gøder og Kræfter til at bestaa, skal ikke saaledes uden videre naabenløst og forsvarløst overgive sig i Armene paa den Første den Bedste; men der er et Spillerum derimellem — det kan ikke nægtes, mine Herrer, — og se dette stadigt at gaa med i den nyere Tids Udvikling og lade sig de samme Indretninger, Forsvarsværker og Krigsmaskiner, som Stormagterne have. Det samme ærede Medlem yttrede ved en foregaaende Behandling, at i Krig er alle Midler tilgængelige, fordi Krig og Humanitet ikke have Noget med hinanden at gjøre. Desværre, ja, siger jeg. Men skulde det dog ikke blive muligt, navnlig henført til den Uttring af den ærede 6te Landsthingsmand for 1ste Valgfreds (Nagesen), som jeg yttrede, at der paa Kulturlivets Omraade efterhaanden kunde voge Anstuelser frem, til hvilke den Anstuelse, at i Krig er al Humanitet banlyst, kommer til at staa i en stærkende Modsetning. Jeg indrømmer ganske vist, at i Krig tror man, at man har Lov til at spolere, hvadsomhelst man kan

overkomme; men jeg siger, at det er sørgeligt, at man i et halvt Aar skal spolere, hvad man kan være en halv Mennefsaalder eller mere om at bringe tilbage igjen. (Floug: Ja, men der er langt frem, til det naas.) Ja, det indrømmer jeg, men begynder man ikke paa en Vej, saa naaer man jo aldrig Enden. (Floug: Det er ikke de smaa Stater, der skulle begynde)...

Den fungerende Formand: Jeg tror ikke, at det ved denne Leilighed er gavnligt at afbryde. Ubetinget vil jeg ikke modsætte mig smaa, ikke forstyrrende Afbrydelser; men her tror jeg ikke, at Afbrydelsen vilde føre til Noget.

Clausager: Endelig fremkom den ærede 4de Landsthingsmand for 1ste Kreds (Sonquidres) med den Uttring som Besvarelse paa min Betragtning, at en Del af den studerende Klasse blev ødelagt i aandelig og legemlig Retning, at saadanne Folk, som man kunde antage vare udsatte for at blive ødelagte i de Henseender, burde ikke studere. Det indrømmer jeg, men er det Tilfældet? Hvor mange Embedsmænd ville ikke have deres Sønner til at studere, uagtet de have saa saa Betingelser for Studeringerne som vel muligt? Jeg kender Eksempler paa Mænd, som med Vold og Magt havde villet tvinge deres Sønner til at studere videre, uagtet de have havt den største Ulyst og saa saa Betingelser derfor som muligt. Unge Folk, som kunde være blevene gode praktiske Landmænd og Haandværkere, have ikke desto mindre maattet gaa den studerende Vej. Jeg vilde være det ærede Medlem overordentlig taknemlig, naar han kunde bringe det til, at ethvert ungt Menneske, som ikke er anlagt med de bedste Gøder, aandelige og legemlige, blev fritaget for at studere. Det vilde allerede være et godt Fremskridt. — Endelig yttrede den ærede Krigsminister, at, naar jeg havde sagt, at store Stater havde Noget at værne for, maatte man vel ogsaa antage, at en lille Stat havde Noget at værne for. Ja, det har jeg langtfra benægtet; jeg har kun sagt, at store Stater kunne fornuftigvis koste meget mere paa deres Forsvar, fordi de have Udsigt til at opnaa Noget derfor; de ville have Betingelser for at udrette Noget dermed, som en lille Stat slet ikke har. Vi maatte anvende paa Søbefæstningen, mente den ærede Minister, Alt, hvad vi kunde overkomme. Ja, der ere vi der atter. Naar vi først have anvendt paa Søbefæstningen Alt, hvad vi kunde overkomme, saa har jeg en dunkel Anelse om, at saa kommer Landbefæstningen pippende frem bag-effet, og uagtet jeg ganske vist vil indrømme, at en stærk Søbefæstning uden idetmindste noget Tilsvarende fra Landssiden ikke vil være lynderlig Klog, vil jeg sige, at jeg ikke anser begge Ting for lige lidt nyttige. Skal der absolut kostes Noget i den Henseende, vil jeg helst saa gjerne have det kostet paa Søbefæstningen; men fortrinns-